

Gilbert Achcar

Kriget i Ukraina öppnar en guldgruva för vapenindustrin

Nedan återges två artiklar som handlar om två olika aspekter av kriget i Ukraina.

Den första handlar om Ukrainas försvarskamp och hur socialister bör ställa sig till den kampen, frågor som Achcar har diskuterat vid flera tillfällen tidigare (se t ex [Om kriget i Ukraina](#)).

Den andra tar upp de lysande utsikterna för att göra enorma profiter som Putins krig har öppnat åt vapenindustrin. Rysslands krig har nämligen ordentligt skakat om och skrämt upp omvärlden, särskilt Europa. Detta har fått USA och de flesta länderna i Europa att med rekordfart besluta om kraftigt ökade militärutgifter (gäller även Sverige), samtidigt som Sverige och Finland troligtvis kommer att begära inträde i Nato redan i sommar, något som var otänkbart för bara några månader sedan. Vi undrar om Putin verkligen hade insett att så skulle bli fallet?

Konsekventa och inkonsekventa åsikter om kriget i Ukraina

[Ur [New Politics](#), 4 april 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Låt oss tänka oss att USA invaderade Venezuela, precis som det ett tag funderade på att göra under Donald Trump, och att Ryssland beslutade sig för att förse Nicolás Maduros venezuelanska regering med vapen för att bekämpa angriparna. De amerikanska trupperna möter ett hårt motstånd i bostadsområden och på landsbygden i Venezuela. Förhandlingar mellan Washington och Caracas har inletts i Colombia medan Washington försöker tvinga den venezuelanska regeringen att kapitulera för dess diktat.

Såvida man inte tror att Ryssland inte är ett imperialistiskt land – vilket tyder på att man inte skriver under på en materialistisk analys, utan hävdar en politisk definition av imperialismen enligt vilken bara ”västländer” kan vara imperialistiska – så skulle situationen som beskrivs ovan helt klart vara ett rättfärdigt krig av Venezuela mot en amerikansk imperialistisk invasion, mot bakgrund av en pågående konflikt mellan USA-imperialismen och den ryska imperialismen. Venezuelas rättfärdiga krig skulle därmed på samma gång vara ett ”ombuds-krig” mellan två imperialistiska länder, precis på samma sätt som de flesta konflikter under Kalla kriget – såsom Koreakriget och Vietnamkriget – både var nationella befrielsekrig och ”ombuds-krig” mellan Washington och Moskva.

Vilken ståndpunkt vore rätt för internationalistiska antiimperialister? Såvida man inte är en absolut pacifist som tror på att ”vända andra kinden till”, skulle man behöva stöda leveranser av vapen till det venezuelanska motståndet för att det skulle kunna skydda sin befolkning och nå en position utifrån vilken det skulle kunna undvika kapitulation och minska det pris det skulle behöva betala under förhandlingarna. Om någon sa, ”vi stöder det venezuelanska motståndet men är mot ryska vapenleveranser till Maduros regering och ekonomiska påtryckningar på USA”, så skulle denna inställning med rätta betraktas som oseriös.

Ty en sådan uppfattning skulle vara att tillkännage sitt stöd till venezuelanerna men samtidigt beröva dem medel för att göra motstånd och vara mot att sätta ekonomiskt tryck på deras angripare. I bästa fall skulle det vara en ytterst inkonsekvent ståndpunkt. I värsta fall en hycklande ståndpunkt som döljer en likgiltighet inför venezuelanernas öde – som betraktas som offerlamm på antiimperialismens altare (i detta fall den ryska imperialismen) – bakom en förespegling att önska dem framgång i sitt rättfärdiga motstånd.

Läsarna kommer givetvis att ha förstått, att Venezuela i ovanstående framställning står för Ukraina och USA-imperialismen för dess ryska motsvarighet. Det för oss tillbaka till den avgörande skillnaden mellan ett direkt krig mellan imperialistiska länder där alla sidor försöker lägga vantarna på en del av världen (och där det mest klassiska exemplet är Första världskriget) och ett imperialistiskt lands invasion av ett icke imperialistiskt land, där det sistnämnda stöds av ett annat imperialistiskt land som använder det som ombud under en interimperialistisk rivalitet.

I det första fallet kräver den proletära internationalismen att arbetarna, inklusive arbetarna i uniform (dvs. soldaterna), är mot krig från båda sidor och går mot sina egna regeringars krig, även om det skulle bidra till att de besegrades (det är innebörden i "revolutionär defaitism").¹ I det andra fallet krävs revolutionär defaitism bara från arbetare och soldater i det imperialistiska angriparlandet, och på ett mycket mer aktivt sätt än indirekt. De är skyldiga att sabotera sitt lands krigsapparat. Arbetare i det förtryckta landet har å andra sidan varje rätt och skyldighet att försvara sitt land och sina familjer och måste stödas av internationalister i hela världen.

Ukrainska socialister anser med rätta att det är hyckleri att uttrycka sorg för ukrainarna och påstå att man bryr sig om deras öde genom att stöda förhandlingar och abstrakt "fred" (vilken fred?). Ukrainas regering har varit aktivt indragen i förhandlingar med den ryska sidan i veckor nu: de organiseras av ett av NATO:s medlemsländer, Turkiet, och hålls på deras territorium. De stöds helt och fullt av de flesta NATO-regeringarna, som är angelägna om att få slut på kriget innan de internationella ekonomiska konsekvenserna blir oåterkalleligt katastrofala. Så det är förvisso inte så att någon av sidorna vägrar förhandla. Det krävs inte så mycket kunskap om krigshistoria för att förstå att förhandlingar är beroende av den styrkebalans som har uppnåtts på marken. Kineserna och vietnameserna har i detta avseende långvariga erfarenheter, som sammanfattas i det kända maoistiska uttalandet: "Da Da Tan Tan" (Kämpa, kämpa, prata, prata).

För att stöda Ukrainas ställning under förhandlingarna om dess eget nationella territorium, måste man stöda dess motstånd och dess rätt att få de vapen som krävs för dess försvar, från alla källor som har sådana vapen och är villiga att tillhandahålla dem. Att vägra Ukraina rätten att få sådana vapen är i grund och botten en uppmaning till dem att kapitulera. Inför en överväldigande beväpnad och ytterst brutal inkräktare är det i själva verket defaitism på fel sida, och utgör faktiskt ett stöd till angriparen.

Kriget i Ukraina skapar eufori inom vapenindustrin

[Ur *Jacobin*, 5 april 2022. Översättning Björn Erik Rosin]

Mindre än 1 procent av Natos tunga krigsmateriel kommer att sättas in i Ukraina. Men den ryska invasionen har blivit en läglig ursäkt för massiva satsningar på vapentillverkning – och det är goda nyheter för vapentillverkarnas profiter.

I dag ser vi en märklig paradox. Västliga medier har som ett eko av olika militära experter och underrättelsekällor trummat på om hur underskattad Rysslands militära kapacitet var före invasionen, att den visat sig svagare än förväntat på alla nivåer, inklusive beträffande logistiken, och hur stor skada Vladimir Putins attack på Ukraina åsamkat Ryssland självt, dess ekonomi och militära potential. Och samtidigt har flera av Natos medlemsländer utnyttjat kriget, som helt klart innebär en försvagning av Ryssland, till en frenetisk ökning av militärutgifterna.

¹ Av franska "défaite", att besegras – öa

Militär-industriella komplex gnuggar händerna överallt. Natos högsta militära ledare tar åter till det gamla knepet med att överskatta hotbilden, vilket också emellanåt skedde gentemot Sovjetunionen under kalla kriget, för att kunna förorda upprustning. Den metoden är synnerligen inadekvat i och med att Nato till att börja med aldrig avrustade, under kalla kriget var det konstant rustat till tårna och det har man fortsatt att vara sedan dess. Oavsett vilka former av defensiva vapen som det ukrainska motståndet förses med handlar det dessutom bara om en oansenlig andel av de pågående rustningarna – inte ens 1 procent av alla de satsningar Ukrainas president bett Nato om.

Inte helt nöjd med USA:s redan gigantiska militärutgifter, som i fjol uppgick till 782 miljarder dollar – en ökning från 778 miljarder 2020, som redan i sig, enligt fredsforskningsinstitutet Sipri, utgjorde 39 procent av de totala militärutgifterna globalt, mer än tre gånger så mycket som Kina (252 miljarder dollar) och mer än tolv gånger så mycket som Ryssland (61,7 miljarder) – begär Joe Biden nu 813 miljarder nästa fiskala år (773 miljarder åt Pentagon och ytterligare 40 miljarder åt försvarsrelaterade program inom FBI, energidepartementet och andra organ). Enligt biträdande försvarsministern Michael J McCord ”var denna budget framräknad före Putins invasion i Ukraina. Denna budget innehåller därmed inget som förändrats specifikt, eftersom det var för sent för det även om vi hade velat, på grund av invasionen”.

Tysklands förbundskansler Olaf Scholz (Arkivbild EU)

Även Tyskland tog tillfället i akt att göra sig av med sista återstoden av den militära återhållsamhet som rått sedan andra världskriget. Åter var det en socialdemokratisk förbundskansler, Olaf Scholz, som stod för detta. Förra gången var det Gerhard Schröder, även han från socialdemokratiska SPD, som lät Tyskland medverka i bombningarna av Serbien. Senare skulle Schröder få en högt avlönad styrelsepost i rysk gasindustri. Berlin har nu fattat beslut om en stor och omedelbart ökning på 100 miljarder euro av sina militärutgifter och en omfattande satsning på att nå över 2 procent av BNP, mot 1 procent 2005 och 1,4 procent 2020. Tyskland kommer därmed att överträffa Storbritannien, som i fjol var näst störst inom Nato, och trea i världen, på militärutgifter.

Föga förvånande kan denna nya frenesi vad gäller militära satsningar översättas till ett lyckorus för de industrier som ägnar sig åt att tillverka förstörelsemedel. Franska *Le Monde* gav nyligen en instruktiv inblick i detta: efter att ha citerat Armin Papperger, chef för Rheinmetall,

en av de största tyska vapentillverkarna som i januari klagade över att investeringsfonder inte ville samarbeta med hans företag, kunde tidningen nu rapportera att atmosfären blivit en helt annan. Tidningen tillade att Commerzbank, en av de stora tyska bankerna, tillkännagett att man skulle överföra delar av sina investeringar till vapenindustrin.

I Frankrike har det, under tryck från medborgarna om moraliskt ansvar, rått en tendens att distansera sig från vapenindustrin – i synnerhet i skenet av Västs otäcka bidrag i form av vapenleveranser till Saudiarabiens förstörelsekrig i Jemen. Men nu säger Guillaume Muesser, chef för försvarsavdelningen inom franska Aerospace till *Le Monde* att ”invasionen av Ukraina förändrat allt. Den visar att krig fortfarande står på dagordningen, i vår farstu, och att försvarsindustrin är mycket värdefull”.

Det går lätt att föreställa sig den eufori som råder bland tillverkarna av dödsmaskiner i USA, som Lockheed Martin, världens största vapentillverkare. Tyskland bestämde sig för att köpa deras F-35 stridsflygplan av den typ som kan undvika radar. Vid köpet framhölls deras förmåga att bära kärnvapen som ett viktigt argument, även om Tyskland inte har några egna kärnvapen. Kostnaden för bara ett sådant plan ligger på bortemot 80 miljoner dollar. Den 7 mars steg Lockheed Martin-aktierna till 469 dollar efter det tyska beslutet, en ökning på 43,4 procent på bara fyra månader.

En avsevärd förändring av stämningarna globalt kan noteras sedan årsskiftet. I december krävde ett upprop från över 50 nobelpristagare att vad de kallade ”ett enkelt förslag för mänskligheten” skulle antas:

Regeringarna i alla FN:s medlemsstater bör komma överens om att minska militärutgifterna med 2 procent varje år de närmare fem åren. Tanken bakom förslaget är enkel: 1. Motståndnationer minskar militärutgifterna och ökar varje lands säkerhet, samtidigt som avskräckning och jämvikt bibehålls. 2. Överenskommelsen bidrar till att minska fiendskap och minska risken för krig. 3. Stora resurser – en ”fredsutdelning” på så mycket som 1 biljon USA-dollar till 2030 – skulle bli tillgängliga. Vi föreslår att hälften av denna summa överförs till en global fond, under FN-kontroll, för att ta sig an de allvarligaste problemen mänskligheten står inför: pandemier, klimatförändring och extrem fattigdom.

Kanske kan man tycka ett sådant förslag vara naivt eller utopiskt. Men det är faktiskt inskrivet i FN-stadgan bland generalförsamlingens uppdrag:

Generalförsamlingen kan anta de allmänna principerna för samarbete för upprätthållande av internationell fred och säkerhet, inklusive de principer som rör avrustning och reglering av rustningarna, och komma med rekommendationer om sådana principer till sina medlemmar eller säkerhetsrådets medlemmar, eller till båda.

Rysslands invasion av Ukraina borde vara en väckarklocka för hela den internationella antikrigsrörelsen, där stora delar glömt bort sådana pacifistiska mål för att helt fokusera på politiskt motstånd mot västliga regeringar. Att kriget nu blivit en förevändning för ökad krigshets och militära satsningar ställer allt på huvudet om vilka lärdomar som bör dras av den aktuella tragedin.

I stället för att rättfärdiga den sortens militaristiska hållningssätt har den ryska invasionen av Ukraina visat på riskerna med den. Och inga öknings av militärutgifterna kan förändra den grundläggande styrkebalansen med Ryssland, ett land som har fler kärnvapenstridsspetsar än USA, Storbritannien och Frankrike tillsammans och med en president som inte tvekat att vifta med hotet att använda sin kärnvapenarsenal.

Antikrigsrörelsen måste stödja nobelpristagarnas upprop och inleda en samordnad internationell kampanj med krav på att FN:s generalförsamling tar upp förslagen i uppropet på sin agenda. Det står nu mer klart än någonsin att det inte kan ske några verkliga framsteg i kriget

mot klimatförändringen, som mänsklighetens framtid hänger på, utan en omfattande minskning och omdirigering av militärutgifterna, som i sig är en stor källa till nedsmutsning, död och misär.